

KANSALLINEN KOKOOMUS rp

Hyväksytty puoluevaltuuston
kokouksessa 17.5.1997

Kansallisen Kokoomuksen toimenpideohjelma: Elinikäinen oppiminen ja tiedon valtatiet jokaisen suomalaisen menestyksen perusta

1. Lähtökohta eli toimenpideohjelman tarve, tarkoitus ja luonne

Kokoomuksen päätöksenteon keskeinen arvoperusta on ihmisten erilaisten toiveiden ja tarpeiden kuuntelu. Kokoomus esittää tällä toimenpideohjelmalla linjauksensa, joiden mukaisesti haluamme luoda Suomesta elinikäiseen oppimiseen ja tietoverkkojen hyväksikäyttöön perustuvan tietoyhteiskunnan: osaamisen, ymmärryksen ja viisauden yhteiskunnan.

Tämä ohjelma on tiivis esitys niistä keskeisistä toimenpiteistä, jotka Kokoomus näkee tarpeelliseksi panna vireille ja suurelta osin toteuttaakin jo ennen vuotta 2000. Tämän ohjelman tärkeimmät linjaukset on tarkoitus muuttaa toimenpiteiksi vastuineen ja aikatauluineen.

Vaasan puoluekokous päätti: "Jotta puoluekokouksen kannanoton kokoomuslaiset linjaukset saadaan näkyvästi esille myös maan hallituksen ja eduskunnan toiminnassa, on Kokoomuksen välttämätöntä valita omilta ministerivastuualueiltaan muutama keskeinen toimintakohde, jotka ovat kansalaistemme tulevaisuuden perusta ja jotka luovat mittavassa määrin uusia työpaikkoja. Puoluevaltuuston käsiteltäväksi valmistellaan toimenpideohjelmat koskien elinikäistä oppimista ja tiedon valtatietä korostaen erityisesti niiden työllisyysvaikutuksia. Sisällöllisten linjausten lisäksi määritellään tarpeelliset käytännön toimenpiteet aikatauluineen ja vastuineen."

Tämä ohjelma on puoluevaltuuston osittainen vastaus Vaasan puoluekokouksen antamaan em. velvoitteeseen. Puoluehallitus viittasi ohjelmaa käsitellessään laajempien aatteellisten ja koulutuspoliittisten linjausten osalta Rovaniemen puoluekokouksessa käsittelyssä olevaan tulevaisuusohjelman keskusteluasiakirjaan. Lisäksi puoluehallitus totesi, että se on tämän ohjelman käsittelyn yhteydessä päättänyt uuden koulutuspoliittisen ohjelman laatimisesta.

Valtioneuvoston 29.4.1997 eduskunnalle antaman tulevaisuusselonteon mukaan Suomen menestys voi perustua vain osaamiseen. Poliitiikan linjauksiksi valtioneuvosto määritteli termit "reilu, osaava, rohkaiseva ja huolehtiva". Näistä termin osaava poliittinen linjaus on seuraava:

- "1. Valmistaudutaan tutkimus- ja kehitystyön resurssien pitkäjänteiseen kasvuun vuodesta 2000 eteenpäin.
2. Suomi toimii EU:n tietoyhteiskuntakehityksen kärjessä ja tavoittelee asemaa unionin tietoyhteiskuntalaboratoriona.
3. Luodaan korkeatasoinen elinikäisen oppimisen järjestelmä, joka rohkaisee osaamisen jatkuvaan parantamiseen ja liikkuvuuteen yksilön elinkaarella."

Poliittisen puolueen tehtävänä on luoda edellytyksiä yhteisesti päätettyjen tavoitteiden toteutumiseksi ja näin edistää toivotun tulevaisuuden muokkautumista. Tavoitteisiin päästään vain arvioimalla eri vaihtoehtojen vaikutuksia ja tekemällä perusteltuja päätöksiä.

Yhteiskuntakehityksessä, erityisesti koulutuksessa, on meneillään oleellinen näkökulman ja jopa kaiken toiminnan muutos opetuskeskeisyydestä aktiiviseen oppimiseen. Osaaminen kehittyi useissa oppimisympäristöissä, joista koulu on yksi. Meneillään olevaa muutosta nopeuttavat lähivuosina toteutuvat viisi tärkeää tieto- ja viestintäteknologian edistysaskelta:

1. Televisio- ja radiotoiminnan osalta siirrytään digitaalisiin lähetyksiin. Tämä merkitsee lähetyiskanavien moninkertaistumista nykyiseen verrattuna.
2. Tieto- ja viestintäliikenteen laitteistokehitys jatkuu kiihtyvällä nopeudella. Tämä merkitsee mm. tietokoneen, television, puhelimen, cd-soittimen ja videonauhurin sulautumista käyttäjän kannalta yhdeksi laitteistokokonaisuudeksi ja ajan myötä jopa yhdeksi laitteeksi.
3. Tietojenkäsittelylaitteistot ja -ohjelmistot tulevat nykyistä huomattavasti halvemmiksi ja helppokäyttöisemmiksi. Lisäksi yksilöiden ja yhteisöjen työmenetelmät perustuvat yhä enemmän tietotekniikan hyväksikäyttöön.
4. Multimedia yleistyy tiedon käsittely- ja ilmaisumuotona. Äänen, valokuvan, videon ja tekstin integroitunut käyttö on pian kaikkien ulottuvilla niin työpaikalla, koulussa, eri harrastusyhteisöissä kuin kotonakin.
5. Tutkimuslaitosten, etäopetusta tarjoavien laitosten, opetus- ja oppimateriaalin tuottajien, laitteisto- ja ohjelmistovalmistajien ja tietoliikennealan yritysten lisääntyvä yhteistyö muokkaa oppimisympäristöjä, oppimateriaaleja, opetuspedagogiikkaa ja muita oppimisen tukipalveluja käyttäjäystävällisiksi.

Näihin haasteisiin ja mahdollisuuksiin Kokoomus vastaa seuraavassa määritellyillä linjauksilla ja niihin perustuvilla toimenpiteillä.

2. Elinikäisen oppimisen kansallinen strategia on luotava ja täytäntöönpantava

Elinikäinen oppiminen on nähtävä samanaikaisesti sekä yksilöiden ja yhteisöjen omaa toimintaa ohjaavana periaatteena että yhteiskunnan ylläpitämisen koulutuspolitiikan suunnittelun ja toteutuksen arvoperustana. Määre "elinikäinen" ilmaisee, että oppiminen nähdään ihmisen koko elinkaaren kattavana jatkumona. "Oppiminen" ilmaisee, että tarkastelun kohteena ovat kaikki oppimisen muodot ja kaikki ympäristöt, joissa oppimista voi tapahtua. Oppilaitosten järjestämisen opetuksen tuloksena tapahtuva oppiminen on siitä vain osa.

Elinikäisen oppimisen kansallisen strategian ytimenä ovat ne opetus- ja oppimismenetelmälliset sekä -sisällölliset haasteet ja mahdollisuudet, jotka tietoyhteiskunta jo tarjoaa. Rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset ovat välttämättömiä erityisesti, kun tavoitteena on nopeuttaa muutosta kohti yksilöiden ja yhteisöjen kehittymistä tukevaa osaamisyhteiskuntaa. Yhteiskunnan rahoituksesta osa on luontevaa hoitaa opintosetelijärjestelmällä, jolloin koulutuksen laadun ohjauksessa korostuu koulutusta hankkivan yksilön tarve, vastuu ja laatutietoisuus.

Elinikäisen oppimisen periaatteen käyttöönotto edellyttää ajattelu- ja toimintatavan muutoksia kaikilla koulutusaloilla ja -tasoilla. Läpi elämän ulottuvana korostuu ihmisen lähiyhteisön, erityisesti kodin vastuu ja merkitys henkisen kasvun ja ihmisten lämpimien vuorovaikutussuhteiden kehittäjänä ja ylläpitäjänä.

Virallista koulutusjärjestelmää täydentäväksi ja osittain korvaavaksi on luotava oppimisteistä riippumaton tutkinto- ja opintonäytejärjestelmä, jossa jokainen kansalainen voi osoittaa opillisen tasonsa ja pätevyytensä. Tämän toteuttamiseksi on luotava elinikäisen oppimisen opintopassi/opintokortti, johon erilaiset opintosuoritukset sekä työelämän ja harrastustoiminnan saavutukset ja osaaminen voidaan kirjata.

Työelämässä jo toimivien ammatillisen lisäkoulutuksen, pätevyitysmiskoulutuksen ja muun tavoitteellisen opiskelun tueksi ja kannustukseksi on luotava eri koulutustasoille yliopistojen PD-tutkintoja ja valtakunnallisia kielten osaamisen näyttötutkintoja vastaavia tutkintojärjestelmiä, joiden laatutaso määritellään ja ylläpidetään kansallisesti.

Kokoomus edellyttää elinikäisen oppimisen kansallisen strategian määrätietoista luomista ja käyttöönottoa. Sen eräitä kulmakiviä ovat elinikäisen oppimisen opintopassi, PD-tyyppiset ammatilliset lisätutkinnot sekä osaamisen näyttötutkintojärjestelmän laajentaminen.

3. Koulutusjärjestelmää on määrätietoisesti muutettava: Opetuksen sijasta on korostettava oppimista

Elinikäisen oppimisen oikeuden toteuttamiseksi oppimismahdollisuuksia on kehitettävä tarjonnaltaan moninaisiksi niin, että oppimista tapahtuu kaikissa elämänvaiheissa ja vaihtelevissa elämäntilanteissa. Opiskelu- ja oppimismuodot on tehtävä mahdollisimman monimuotoisiksi ja valinnaisiksi. Esimerkiksi ikäihmisten yliopisto on osoittautunut uusien oppimismuotojen avaavaksi toiminnaksi. Koulutuksen kaikilla tasoilla on turvattava mahdollisimman esteetön eri tietolähteiden käyttöoikeus.

Kaikkien kansalaisten kannalta on oleellista kehittää erilaisia viestintä- ja tietoliikenteen muotoja niin, että ne soveltuvat opetukseen ja oppimiseen ja ovat kaikkien käytettävissä. Tasa-arvon turvaaminen on haaste tietoyhteiskunnalle. Erityisesti tyttöjä on kannustettava tietotekniikan käyttöön. Päiväkodeissa ja kouluissa on lisättävä tietokoneavusteisten leikkien, pelien ja muun tekemisen osuutta ja korostettava erityisesti poikien ja tyttöjen yhteistyötä. Eriarvoisuuden estämiseksi on erityisen nopeasti luotava kirjastoille ja kouluille riittävät tietotekniset laitteet, ohjelmistot ja verkostoyhteydet sekä niiden käytön ja ylläpidon tehokas tuki.

Kokoomus edellyttää, että yhteiskunnan ylläpitämä koulutusjärjestelmä on tulevaisuudessaakin oleellinen perusta oppimiselle. Muutokset, jotka nykyisen koulutusjärjestelmän on läpikäytävä, ovat kuitenkin mittavat. Oppimiskeskeisyys merkitsee mm. seuraavien ominaispiirteiden korostamista:

- Koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa on yhdistettävä yksilön ja työelämän tarpeet.
- Opetus on suunniteltava yksilölliset opintosuunnitelmat mahdollistavana.
- Niin opetus kuin opiskelukin toteutetaan joustavasti eri osioita modulimuotoisesti yhdistellen.
- Koulutusjärjestelmässä hyväksikäytetään useiden opetuksen tuottajien yhteistyötä erityisesti tietoverkkojen ja muun uuden teknologian avulla.
- Oppijoiden ja heidän vanhempiansa osallistuminen opetuksen järjestämiseen lisääntyy. Yksityisten organisaatioiden tuottama koulutus ja oppimisen tukipalvelut varmistavat laatua nostavan terveen kilpailun. Opetuksen korkeatasoisuus on ratkaiseva.
- Kotimaisen ja kansainvälisen oppimateriaalin tuotanto ja välitys on organisoitava tehokkaasti siten, että opettajalle jää entistä enemmän aikaa hänen päätehtävänsä eli oppimisen ohjaamiseen ja oppilaiden ja pienryhmien yksilölliseen tukeen.
- Opiskelijat tarvitsevat tuekseen yhteiset pelisäännöt opintosuoritusten hyväksymisessä ja riittävän laajat opinto-oikeudet eri oppilaitoksissa - myös ulkomailla.
- Koulutuslaitosten ja työelämän yhteistyö ja oppimista tukeva monimuotoinen henkinen ja tekninen tuki mahdollistavat tekemistä korostavien opetus- ja oppimismenetelmien käytön.

4. Pienen lapsen oppiminen: Ensimmäiset elinvuodet ratkaisevat oppimiskyvyn - lasta on suojeltava välinpitämättömyydeltä

Halu kokeilla kaikkea uutta ja oppia on pienen lapsen vahva ominaisuus. Noin puolet ihmisen oppimiskyvystä kehittyy ensimmäisten neljän ikävuoden aikana. Näistä perusvalmiuksista pitäisi kehittyä oppimisen intohimo, jonka avulla ihminen kykenee jatkuvasti uusiin saavutuksiin ja menestyy läpi elämänsä. Siksi on tärkeää painottaa sekä kotien asemaa kasvatusympäristönä että yhteiskunnan turvaaman päivähoiton ja peruskoulun ensimmäisten vuosien merkitystä oppimisympäristönä.

Vauva on syntyessään todella etevä - aivokapasiteettia on rajattomasti odottamassa vanhempien ja elinympäristön tarjoamia tekemisen virikkeitä ja oppimisen haasteita. Sadut ovat luonteva osa pienen lapsen jokaista päivää ja erityisesti iltaa. Lapsen varttuessa kuuntelemalla ja havainnoimalla oppiminen monipuolistuu tekemiseksi ja elämyksiksi. Lapsen itseluottamus ja sosiaalinen yhteistyö muiden kanssa lisääntyvät. Oma äidinkieli, musiikki, kuvaamataito, looginen päättelykyky, vieraat kielet ja monet muut ihmiselle luontevat osaamisalueet on otettavissa osaksi lapsen maailmaa - leikin maailmaa - lapsen omilla ehdoilla, elleimme me vanhemmat välinpitämättömyydellämme sitä estä.

Kokoomus haluaa nostaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan arvokeskustelun keskeiseksi kysymykseksi pienten lasten kasvatuksen - lapsen kehittymisen hänen omilla ehdoillaan hänen ensimmäisten elinvuosiensa aikana perheen ja yhteiskunnan tukemana. Päivähoitoa on uudistettava. Hyvä esimerkki tuloksia tuottavasta toiminnasta on kielikyky. Kodin merkitystä lasten henkisen kasvun ympäristönä sekä vanhempien roolia osallistua kaikkien päivähoitomuotojen sisällön ylläpitoon ja kehittämiseen on korostettava.

5. Ajattelukyvyn ja ilmaisutaitojen opetusta on tehostettava: Lukeminen ja kielelliset taidot ovat kaiken perusta. Multimedia-ilmaisu muuttaa yleissivistävien aineiden opiskelun aktiiviseksi tekemällä oppimiseksi. Sen opetus on aloitettava peruskoulutasolla.

Tiedon helppo saatavuus on ominaista tietoyhteiskunnalle. Koulun opetustunneista valtava määrä vapautuukin käytettäväksi tiedon hankinnan, hallinnan ja muokkauksen menetelmien opiskeluun sekä syvälliseen tekemällä oppimiseen - todelliseen oppimiseen. Tällöin oppilaiden keskinäinen projektimainen työskentely eli opettajan tukemana tapahtuva yhdessä tekeminen ja yhdessä oppiminen korostuvat. Eri oppiaineet integroituvat toisiinsa.

Oppimismenetelmänä korostuu multimediailmaisu eli tekstin, äänen, valokuvan ja videon avulla tapahtuva tiedon useiden ainesosien muokkaus ja yhteensulautunut ilmaisu. Se laajentaa huomattavasti ihmisen perinteisiä mahdollisuuksia ilmaista itseään. Kansalaisia ei tule kouluttaa pelkästään multimedian vastaanottajiksi vaan multimedian taitajiksi ja sen avulla ajatuksiaan ilmaiseviksi aktiivisiksi ihmisiksi.

Koulu on vain yksi oppimisympäristöistä. Muita yhtä lailla tärkeitä ovat mm. koti, harrastusyhteisöt, luonto, tietoverkot ja työ. Opettajan rooli on täysin toisenlainen kuin oli koulussa ennen tietotekniikkaa ja -verkkoja. Opettaja on yhä suuremmassa määrin oppimisen organisoija ja tukihenkilö, yksilöiden kasvamisen ja yhteisöjen kehittymisen analyttikko ja tuki sekä yhteistyötä korostavien tiedonhankinta- ja työmenetelmien kehittäjä ja ylläpitäjä.

Kokoomus korostaa, että multimediataitojen oppiminen on pitkälinen oppimisprosessi. Siksi siihen kuuluvien moninaisten taitojen käytännöllisellä opiskelulla on oltava vahva

osuus jo peruskoulutasolla. Opettajan uusi rooli edellyttää opettajakoulutuksen sekä erityisesti taide- ja ilmaisuaineiden opettajakoulutuksen uudistamista sekä myös mittavaa opettajien täydennyskoulutusta.

6. Hajautettu joustava oppiminen ja verkostomainen yhteistyö korostuvat: Nykyisistä oppilaitostiloista oppimiskeskuksia, kirjastoista mediakeskuksia. Lisäksi tarvitaan uusia opetusta ja oppimista tukevia tutkimus- ja kehittämiskeskuksia.

Nykyiset oppilaitokset ovat vähitellen muotoutumassa paikallisiksi, toisiaan täydentäviksi, verkostoituneiksi oppimiskeskuksiksi, jotka ovat joustavasti eri koulutusinstituutioiden kuten esiopetuksen, lukion, ammatillisen koulutuksen, aikuiskoulutuksen, korkeakoulutuksen sekä vapaan sivistystyön käytettävissä. Koulutusinstituutiot käyttävät oppilaitostiloja niiden ominaisuuksien ja luonteiden mukaisesti valmennukseen, harjoitteluun, harjaantumiseen, neuvontaan, opettamiseen sekä harrastus- ja kulttuuritoimintoihin. Opetus/oppiminen tapahtuisi luokka,- kurssi-, luento- muotoisesti, monimuotoisena, etäjärjestelynä jne.

Kirjastojen roolia oppimista tukevana instituutioina tulee kehittää luomalla niistä verkostomaisesti toimivia mediakeskuksia. Perinteisen paikallisen lainaus- ja lukusalitoiminnan lisäksi kirjastot yhä enenevässä määrin verkostoituvat paikallisiksi, alueellisiksi ja valtakunnallisiksi tietopankeiksi, joihin voidaan olla tietojenkäsittely- ja viestintävälineillä yhteydessä ja jotka tarjoaisivat kansalaisten avoimeen käyttöön uusimpia tietojenkäsittely- ja viestintävälineitä sekä joilla olisi tietoa tarjottavana erityyppisinä informaatiotallenteina.

Laajentuvat oppimis- ja opetusmahdollisuudet tarvitsevat tuekseen ilmapiiriltään innostavaa, innovatiivista ja luovaa kehittämistoimintaa. Kehittämistoiminnan tavoitteeksi tulee asettaa opetuksen ja oppimisen tason sekä laadun jatkuva parantaminen. Tässä keskeistä on tutkimus- ja tuotekehitys oppimis/opetusteknologioissa, -menetelmissä, -muodoissa sekä opettajakoulutuksessa. Siksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen on synnyttävä yhteyteensä erityisiä opetuksen ja oppimisen tutkimus- ja kehittämiskeskuksia, jotka verkostoituvat päällekkäisten toimintojen välttämiseksi.

Kokoomus edellyttää opetusministeriön rahoituksen suuntaamista niin, että se kannustaa kuntia, oppilaitoksia, korkeakouluja ja yliopistoja uusiin ennakkoluulottomiin ratkaisuihin, joiden tuloksena muodostuu joustava verkostomaisesti toimiva koulutus-instituutioiden ja muiden oppimista tukevien palvelujen kokonaisuus, jolle tunnusomaista on kansainvälisesti vertailtu korkeatasoinen laatu.

7. Yleisradion rooli muuttuu: Perustetaan sivistyskanavat, siirrytään täysavoimeen koulutukseen.

Viestintäteknologian muutoksen seurauksena tapahtuva siirtyminen digitaalisiin tv- ja radio-lähetyksiin merkitsee sitä, että on mahdollista ottaa mittava harppaus kohti korkeatasoista oppimateriaaliyhteistyötä ja koulutuksellista tasa-arvoa. On mahdollista siirtyä täysavoimeen koulutusjärjestelmään, joka tarkoittaa korkeatasoisen tietoaineksen ja havaintomateriaalin jatkuvaa saatavillaoloa ja välittämistä tv- ja radiokanavien kautta etäopetuksena kaikille. Tämä yhteistyö koskee luontevasti esiopetusta, peruskoulua, lukiota, ammatillisen koulutuksen valtaosaa sekä myös ammattikorkeakouluja ja yliopistoja. Sisältötuotantoon voitaisiin tällöin rekrytoida maan parhaimmat koulutukselliset henkilöresurssit ja näin taata koulutuksen korkea laatutaso kaikille ikäluokille koko maassa.

Valtakunnalliset sivistyskanavat voivat toimia joustavasti myös vuorovaikutteisena oppimisprosessina, jossa etäopetuksen piirissä olevat yksittäiset kansalaiset tai oppimisryhmät kommunikoivat paikallisten opettajien kanssa. Sivistyskanavien oppimis- ja opintoneuvontaa koskevista tukipalveluista osa välitettäisiin teleyhteyksien kautta.

Paikallisilla tv- ja radiokanavilla on oma tärkeä roolinsa valtakunnallisia sivistyskanavia täydentävinä ja paikallisia tarpeita tyydyttävinä viestintävälineinä. Nämä toimivat yhteistyössä ao. paikkakunnalla toimivien oppimiskeskusten kanssa. Näin ne tukevat erinomaisesti erilaisia oppimis- ja opiskelumuotoja sekä avaavat opiskelumahdollisuuksia myös eri väestöryhmille sekä antavat uusia mahdollisuuksia myös kaikille vapaan sivistystyön kentän toimijoille ja kansalaisjärjestöjen toiminnalle.

Kokoomus katsoo, että meneillään oleva viestintäkentän uusiutuminen johtaa luontevasti siihen, että yleisradio eduskunnan alaisena laitoksena suuntaa merkittävästi resurssiaan elinikäistä oppimista ja tietoyhteiskuntakehitystä tukevaan toimintaan hoitaen näin sille lain perusteella kuuluvaa sivistystehtävää. Tämän toiminnan tarkoituksenmukaisin organisointi on pikaisesti selvitettävä. Muutos johtaisi yksinkertaistettuna siihen, että toinen tv-kanava ja yksi radiokanava muutetaan erityiseksi sivistyskanavaksi.

8. Edullinen kansalaisverkko osa elinikäisen oppimisen perustaa: Kaikki koulut ja oppilaitokset heti globaaliin tietoverkkoyhteistyöhön. Painopiste oppimateriaaliin ja avointen oppimisympäristöjen kehitystyöhön.

Kaikkien kansalaisten kannalta on oleellista kehittää erilaisia viestintä- ja tietoliikenteen muotoja niin, että ne soveltuvat opetukseen ja oppimiseen ja ovat kaikkien käytettävissä. Eriarvoisuuden estämiseksi on erityisen nopeasti luotava kirjastoille ja kouluille riittävät tietotekniset laitteet, ohjelmistot ja verkostoyhteydet sekä niiden käytön ja ylläpidon tehokas tuki. Edellä kuvatut muutokset, oppilaitokset oppimiskeskuksiksi, kirjastot mediakeskuksiksi sekä yleisradion uusi rooli ovat merkittävä osa tätä tietoyhteiskuntakehitystä. Tämän kaiken toimivuuden sekä kotien ja yksittäisten käyttäjien kannalta on varmistettava riittävän korkeatasoisen ja käyttäjälle halvan perusinfrastruktuurin kehittyminen ja ylläpito.

Digitaaliset "lähettykset" voivat toimia sekä radiotaajuuksilla että kaapeliteitse. Koska radiotaajuudet digitalisoimisen jälkeenkin ovat varsin rajallisia, tarjoaa erityisesti valokaapeliteitse tapahtuva tietojensiirto suurimmat mahdollisuudet etäopiskelulle. Siksi onkin luotava julkisen vallan (valtio ja kunta) valtakunnallinen ja paikallinen kansalaisverkko, jotta etäkoulutuksen, -opiskelun ja -oppimisen mahdollisuuksia voidaan sivistyskanavien lisäksi laajentaa ja erityisesti lisätä interaktiivisuutta. Kansalaisverkon toteutuminen on välttämätöntä koulutuksellisen tasa-arvon sekä myös television, radion, puhelimen, tietokoneiden yms. laitteiden sulautumisen kannalta.

Toivottu kehitys toteutunee hallitun kilpailun tuloksena. Yhteiskunnan roolina on ennen kaikkea varmistaa osarahoittamalla alalle merkittävää tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä kustantaa kaikille koulutuslaitoksille käyttömaksut. Yliopistojen internet-verkosta FUNET:sta saadut kokemukset osoittavat, että vastaava opettajille, tutkijoille ja opiskelijoille tarpeellinen peruspalvelu on luontevaa organisoida keskitettynä käyttäjälle yksilönä ilmaisena palveluna.

Varmistamalla tiedon tuottajien, tiedon paketoijien ja tiedon siirtäjien riittävä riippumattomuus toisistaan sekä kiihkeä kilpailu alalla on mahdollista turvata käyttäjille korkeaa laatua halvalla hinnalla. Tämän kehityksen osana yhteiskunta voi omalla taloudellisella panostuksellaan turvata kaikille avoimen kansalaisverkon, joka olisi yhteiskunnan perusrakenne, tiedon valtaväylä.

Opetuksen ja oppimisen sisältö on aina tietoverkkojen teknologiaa ratkaisevampi. Tietotekniikan kehittämisen oleelliseksi osaksi onkin otettava pedagogisesti korkeatasoisen oppimateriaalin tuottaminen sekä etäopetukseen soveltuvien avoimien oppimisympäristöjen kehittäminen.

Kokoomus edellyttää, että koulutusjärjestelmän kaikkien osien verkottumista osaksi globaalia tietoverkkoa edelleen vauhditetaan ja samalla turvataan työyhteisöille ja kodeille edullinen tietoverkkojen käyttö. Oppimateriaalin sisältötuotanto sekä etäopetukseen soveltuvien avoimien oppimisympäristöjen tutkimus- ja kehitystyö on otettava koulutuksen ja tutkimuksen kansallisen tietoyhteiskuntaohjelman painopisteeksi ja valtion resurssoinnin erityiskohteeksi.

9. Yliopistot luovat uutta tietoa: Tieteellisen tutkimustyön ja siihen perustuvan opetuksen kansainvälinen laatu ovat ainoa kestävä kriteeri yliopistoille

Yliopistoilla on keskeinen rooli kehitettäessä Suomesta EU:n "tietoyhteiskuntalaboratorio" ja "elinikäisen oppimisen mallimaa". Samanaikaisesti yliopistojen toimintaan kohdistuu useita erilaisia ja jopa ristiriitaisia muutospaineita, kuten tehokkuuden nostaminen, toiminnan laadun parantaminen, käytännönläheisyyden lisääminen, yhteiskunnallisten kysymysten analysointi, kansainvälistyminen, ulkopuolisen rahoituksen hankkiminen, kansainvälisen tason pitäminen/saavuttaminen tutkimustyössä, samanaikainen yhteistyö ja kilpailu yliopistojen ja tutkimuslaitosten kesken, tietotekniikan lopullinen läpimurto opetuksessa ja tutkimuksessa jne.

Kansainvälisen tason saavuttaminen ja säilyttäminen edellyttää yliopistoilta painopistealueiden valitsemista, valtakunnallista työnjakoa ja verkostoyhteistyötä useiden osapuolten kanssa. Tieteellisen tutkimustyön osalta vallitsee erittäin kireä kilpailutilanne, jossa kansainvälisten saavutusten aikaansaaminen edellyttää sekä suurta työpanosta että riittävää älyllistä lahjakkuutta. Tieteen menestymisen avain on lahjakkaiden ihmisten saaminen tutkimustyön pariin ja riittävä motivointi jatkuvaan ponnisteluun ja intohimoiseen uuden oppimiseen. Tutkijoille on luotava sellaiset taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset, että tutkijan ura on kilpailukykyinen uravaihtoehto.

Laadun tavoittelu johtaa helposti voimakkaaseen erikoistumiseen. Tämä on tarkoituksenmukaista, kun erikoistuminen tapahtuu tietoisten valintojen tuloksena. Suomen kaltaisessa pienessä maassa on kuitenkin mahdollista saavuttaa hyviä tuloksia myös vuorovaikutteisuudella niin, että teoria ja käytäntö ovat molemmat tasapainoisesti edustettuina. Kehitettäessä 2000-luvun hyvinvointiyhteiskunnan peruspilareita "tietoyhteiskuntalaboration" tutkimustyön tuloksena on laaja-alaisuus Suomelle luonteenomainen menestystekijä. Tutkimustyössä yhdistetään useita näkökulmia valikoivaan syvälle menevään erikoistumiseen. Kalliiden investointien sijasta kilpailuetu saavutetaan laaja-alaisuudella ja hyvällä sovellettavuudella.

Tärkeä tavoite on läpinäkyvyyden lisääminen yliopistojen tutkimustyössä. Tietoyhteiskunnalle on luonteenomaista, että tutkijoiden tekemisiä tulee jatkuvasti julkistaa, arvioida ja myös arvostaa. Yliopistoista tulee luoda aktiivinen osa yhteiskuntaa niin, että niiden saavutukset ovat yleisesti tiedossa. Julkisuus pakottaa karsimaan tehottomia ja tuloksettomia toimintoja, joita yliopistomaailmassa kiistämättä on.

Kokoomus pitää tärkeänä, että eri koulutustasojen ja -väylien erilaiset profiilit selvästi myös käytännössä toteutetaan niin, että niiden omaleimaisuutta korostetaan ja tarpeettomia päällekkäisyyksiä eri väylien välillä ei ole. Yliopistojen keskeisenä tehtävänä on huolehtia kansainvälisen tason tutkimustyön riittävästä laajuudesta ja laadusta sekä tutkimuksen ja käytännön yhdistävästä ylimmästä opetuksesta. Kokoomus tukee moniarvoista tieteellisen tutkimustyön ylläpitämistä niin, että valtakunnassa on kattavasti sekä

perustutkimusta että soveltavaa tutkimusta. Kokoomus pitää välttämättömänä tutkimuksen bkt-osuuden kasvattamista asetettujen tavoitteiden mukaisesti, mutta edellyttää samalla tutkimuksen tason ja suuntautumisen seurantaan niin, että panostusten hyöty voidaan todentaa.

10. Työelämä uusien haasteiden muutospaineissa: Oppiva organisaatio perustaa toimintansa ainoaan todella uusiutuvaan luonnonvaraan - ihmiseen.

Globaalistumisen jatkuvasti kiihtyessä on yhä merkittävämmäksi tulevaisuuden peruspilariksi noussut edellytysten luominen yksilön määrätietoiselle itsensä kehittämislle. Yritysten tasolla tämä merkitsee sisällön luomista jo pitkään juhlapuheissa esitetylle toteamukselle "työntekijät ovat yrityksen tärkein voimavara". Yritysten strategisten arvojen määrittely, tavoiteltavan tulevaisuuden määrittely yhteisenä visioprosessina sekä henkilöstön ammatillisen kehittymisen systematiikan luominen ovat keskeisiä elementtejä, kun yritykset ja myös muut organisaatiot luovat itselleen innostavaa muutoksen ilmapiiriä ja muuttuvat oppiviksi organisaatioiksi.

Uusissa työpaikoissa on kyse abstraktiin osaamiseen ja henkisiin palveluihin perustuvista tehtävistä, joissa yhdistelemällä useiden henkilöiden osaamista luodaan uusia tietoon ja oivalluksiin perustuvia palveluja ja tuotteita. Nämä tehtävät kohdistuvat ennen kaikkea olemassaolevien ongelmien tunnistamiseen, tiedostettujen mahdollisuuksien analysointiin sekä uusien ratkaisujen ideointiin ja niiden mallintamiseen. Työtehtävien tuloksena synnytetään palveluja, jotka eivät tuota perinteisiä hyvinvointihyödykkeitä eli tavaroita, vaan maailmanlaajuisesti tietoverkkojen ja ihmisten välityksellä leviäviä osaamistuotteita, tietoa sekä median eri keinoin välitettäviä visuaalisia ja virtuaalisia esityksiä.

Yhä useampi joutuu kantamaan entistä suuremman vastuun omasta työllistymisestään. Lyhyet työsuhteet, keikkatyöt ja konsultointityyppinen oma yritys ovat entistä tyypillisempiä. Tietoyhteiskunnan haaste on turvata myös yksinyrittäjälle ja pienyrittäjälle ammatillisen kehittymisen mahdollisuudet ja turvaverkko.

Yrittäjyys korostuu niin pk-yritysten menestystekijänä kuin suurten yritysten ja muiden organisaatioiden sisäisenä ilmapiirinä. Työtehtävät ovat luonteeltaan yhä enemmän projektimaisia. Niiden menestyksekkäs suorittaminen edellyttää tiedon hankinnan ja hallinnan sekä projektityöskentelyn menetelmien hallintaa. Henkilötasolla on useimmiten kyse tavoitteiden saavuttamiseksi joustavasti koottavien tiimien muodostamisesta. Yritystasolla on kyse joustavasti verkostomaisesti toimivista pienten yritysten yhteenliittymistä, jotka haastavat suuret vanhan ajan dinosaurukset. Työtehtävien substanssin kannalta kyse on sisältötuotannon kokemusta ja/tai uutta luovaa innostuneisuutta edellyttävistä moninaisista tehtävistä, joissa uutena elementtinä on tietohallinnan, erityisesti multimedian, uusien mahdollisuuksien hyväksikäyttö.

Kokoomus pitää välttämättömänä, että jokainen yritys ja myös muu työyhteisö luo oman ammatillisen kehittymisen systematiikkansa, jonka keskeisenä perustana ja organisaation menestystekijänä on ihminen - jatkuvasti uutta oppivana ja uutta käytäntöä sekä uusia tuotteita ja uusia palveluja luovana työntekijänä. Kun työyhteisöt muuttuvat oppiviksi organisaatioiksi, olemme oikealla tiellä kohti osaamisen, ymmärryksen ja viisauden yhteiskuntaa.